DREPTUL LA VIAŢĂ. CLARIFICĂRI TEORETICE ŞI JURISPRUDENŢIALE

Gheorghii GOSPODINOV,

student anul IV Facultatea Drept, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 347.121.1:343.347:347.99 E-mail: gheorghiigospodinov@gmail.com

Dreptul la viață reprezintă un drept natural, inalienabil cu o structură complexă, protejat în majoritatea sistemelor juridice naționale și internaționale, care garantează fiecărei persoane dreptul de a trăi, fără a fi supusă unor amenințări sau acte de violență care ar pune în pericol existența sa. Un aspect pozitiv, care bucură, este faptul că, de-a lungul anilor, omenirea a conștientizat că protejarea vieții și a intereselor oamenilor trebuie să fie o prioritate și că, nici măcar în interesul statului o persoană nu poate fi lipsită de viață, așa cum se întâmpla în antichitate, când dreptul la viață era subordonat intereselor statului sau ale comunității.

În doctrină regăsim o multitudine de păreri asupra momentului în care apare dreptul la viață. Susținem părerea conform căreia - momentul de început al vieţii persoanei este nu cel al conceperii, dar cel al declanşării naşterii, când are loc apariţia unei oarecare părţi a corpului copilului din pântecul mamei[1, p.52]. Moartea, după cum se cunoaște, poate fi clinică și biologică (cerebrală). Concluzionând asupra viziunilor doctrinare fixăm că momentul morții organismului și respective stingerea dreptului la viață este egal cu diagnosticul de moarte cerebrală. Prin ,,moarte cerebrală" se are în vedere stoparea ireversibilă a activităţii cerebrale[2, p.14].

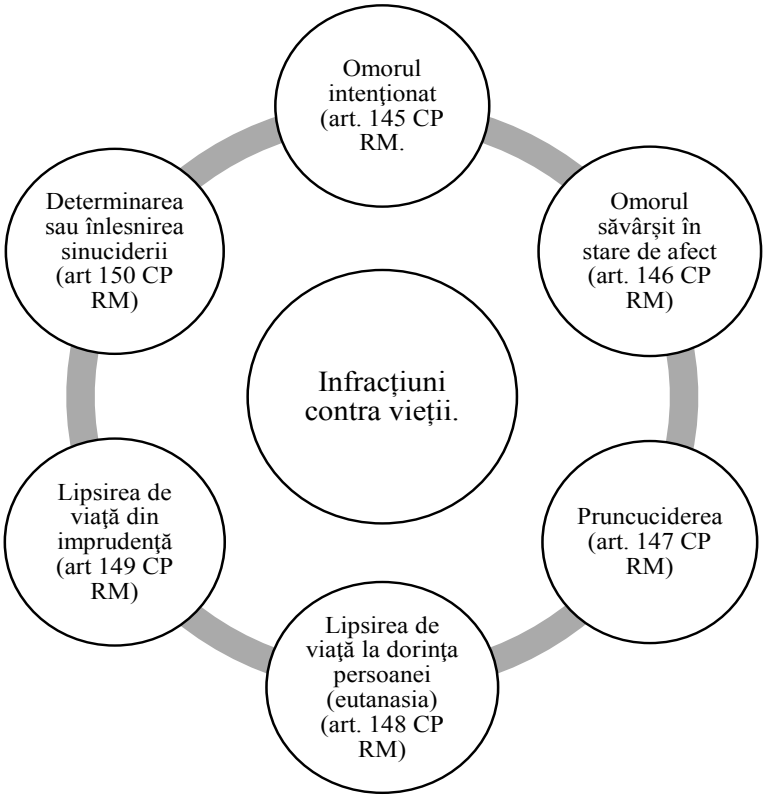
Putem afirma cu fermitate că dreptul la viață în cadrul drepturilor fundamentale ale omului, se află în ,,vârful piramidei drepturilor" sau îl mai putem supranumi ,,un rege în fruntea celorlalte drepturi". Fără respectarea dreptului la viață, existența precum și exercitarea celorlalte drepturi fundamentale devine imposibilă, precum și dreptul la viață este pus în pericol fără respectarea celorlalte drepturi. Deci, dreptul la viață este într-o strânsă inter-dependență cu: dreptul la integritate fizică și psihică, dreptul la ocrotirea sănătății și dreptul la un mediu înconjurător sănătos, dreptul la libertatea individuală și siguranța persoanei, dreptul la libera circulație, dreptul la asistenţă şi protecţie socială.

La nivel internațional dreptul la viață este consacrat și protejat în: Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internaţional cu privire la drepturile civile şi politice, Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, Convenția de la Geneva privitoare la potecția persoanelor civile în timp de război, Carta africană a drepturilor omului și popoarelor, Convenția Americană privind Drepturile Omului din 1969.

La nivel național dreptul la viață este protejat de Codul Penal. Capitolul II din partea specială a Codului Penal al Republicii Moldova condamnă orice acțiune în-

dreptată împotriva vieții individului. Din teoria dreptului penal și din practica judiciară, cunoaștem că există mai multe tipuri de infracțiuni contra vieții. Considerăm că infracțiunile contra vieții pot fi reprezentate grafic prin următoarea schemă:

Reprezentarea schematică a infracțiunilor contra vieții:

Importanța Curții Europene a Drepturilor Omului față de Convenția Europeană a Drepturilor Omului rezidă în faptul că jurisprudența acesteia este cea care asigură interpretarea și efectul deplin al Convenției. Curtea dă o interpretare doctrinară și în același timp evolutivă a Convenției văzută ca ,,un instrument viu”, care trebuie interpretată în lumina condițiilor actuale.

În cauza ,,*Ghimp și alții contra Republicii Moldova”*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că autoritățile Republicii Moldova au încălcat Articolul 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Examinând minuțios materialele cauzei, Curtea consideră că modul în care instanțele de judecată naționale au apreciat circumstanțele cauzei ar lăsa impresia unui observator independent că ele nu au încercat în realitate să elucideze toate circumstanțele cauzei sau să descopere adevărul. Mai mult, Curtea nu este convinsă de faptul că prezenta cauză avea o asemenea complexitate încât a necesitat o perioada atât de îndelungată de examinare. Prin urmare, Curtea conchide că autoritățile nu au efectuat o investigație efectivă a circumstanțelor în care a avut loc moartea lui Leonid

Ghimp. În plus, ea constată că existe suficiente probe în baza cărora se poate concluziona dincolo de orice dubiu rezonabil că Leonid Ghimp a murit ca urmare a vătămării cauzate în timpul reținerii la poliție. Aşadar, este antrenată răspunderea statului.

Făcând o analiză comparativă cu legile penale a altor state, identificăm în Codul Penal al Italiei infracțiunile împotriva persoanei sunt reglementate în Titlul XII din Cartea a II-a a Codului penal. Titlul în cauză este împărțit în patru Capitole, dedicate, respectiv: infracțiunilor contra vieții şi integrității corporale, infracțiunilor contra maternității, infracțiunilor contra onoarei şi infracțiunilor contra libertății individuale[3, p.351]. În Codul Penal al Italiei circumstanțe agravante ale omorului sunt incluse în 2 articole separate. Pentru omorul agravat se prevede direct pedeapsa detențiunii pe viață. Identificăm şi un articol separat (art. 61) care include circumstanțe agravante comune. Omorul săvârşit în stare de afect nu este incrimit print-un articol separat, stare de afect în Codul Penal al Italiei fiind doar o circumstanță atenuantă. Articolul 578 prevede pruncuciderea în condiţii de abandon material şi moral. În comparație cu legea penală a RM pedepsele în Codul Penal al Italiei sunt cu mult mai dure.

Codul Penal al Germaniei la fel are o structură şi tratare mai diferită. în articolul 211 CP regăsim noțiunea de ucigaş. Identificăm o diferențiere dintre ucigaş, care este pedepsit mai dur în comparație cu alte persoane care nu sunt ucigaşi. Articolul 212 CP al Germaniei pedepseşte pentru lovituri cauzatoare de moarte. Articolul 213 CP al Germaniei este întitulat ,,uciderea pe fondul provocării din partea victimei", considerăm că acest articol oferă o definiție bună a stării de afect, care poate fi imprumutată şi de către legislația RM. În materia pruncuciderii nu o să regăsim un articol separat, însă regăsim un ansamblu de articole prin care întreruperea de sarcină este incriminată penal, însă există numeroase excepții şi cauze justificative, menite să permită avortul în anumite condiții bine reglementate.

Referințe:

• *Cărți şi publicații monografice:*

1. BRÎNZA S, ULIANOVSCHI X., STATI V., ŢURCANU I., GROSU V. *Drept Penal. Partea specială Ediţia a II-a*, iunie 2005.
2. BRÎNZA S., *Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății şi demnității persoanei*, ed. USM, Chişinău 1999.
3. ALBERTO CANOPI e PAOLO VENEZIANI Elementi di diritto penale, 2023.

• *Site-uri:*

1. Hotărârea Ct.E.D.O. Ghimp şi alții contra Republicii Moldova (nr. 32520/09, din 30 octombrie 2012). Disponibilă: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-124597%22]} , accesat la 28.04.2025.
2. Codul Penal al Republicii Moldova, publicat în: Monitorul Oficial Nr. 985 din 18-04-2002, a intrat în vigoare la 12.07.2003.Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148958&lang=ro#, accesat la 29.04.2025.

Recomandat

***Stela BOTNARU**, dr. în drept, conf. univ.*